

Μάθημα Θρησκευτικών και Ενοριακή Κατήχηση: Μεταξύ συμπληρωματικότητας και παραλληλίας (Δρ. Πέτρος Παναγιωτόπουλος, Υπεύθυνος Περιεχομένου Πεκμπουσίας)

/ [Πεκμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Εδώ και κάποιες δεκαετίες επανέρχεται τακτικά στο χώρο της Εκπαίδευσης και μαζί της Εκκλησίας η συζήτηση για το Μάθημα των Θρησκευτικών. Αν μη τι άλλο, σε πρώτη ανάγνωση, το γεγονός αυτό φανερώνει μια ευρύτερη ευαισθησία για το εύρος και την ποιότητα της θρησκευτικής αγωγής που παρέχεται στο σχολείο. Τα κοινωνικά δεδομένα που διαρκώς μεταβάλλονται, οι πιέσεις για αποδυνάμωση της παρουσίας του μαθήματος στο σχολικό πρόγραμμα με τις διάφορες παραλλαγές της (μείωση ωρών, πλήρης εξοβελισμός του, αντικατάσταση από άλλα μαθήματα, παρουσία του ως επιλεγόμενου, δυνατότητα απαλλαγής κ.λπ.) και η γενικότερη τάση εκσυγχρονισμού συνολικά του παρεχόμενου εκπαιδευτικού αγαθού αποτελούν τους βασικούς παράγοντες των αλλαγών που προτείνονται και εφαρμόζονται.

Πηγή: <http://www.imnst.gr/>

Οι απαντήσεις στα αιτήματα αυτά ποικίλλουν. Το μάθημα που θα ανταποκριθεί στις νέες πραγματικότητες που διαμορφώνονται προτείνεται να γίνει θρησκευολογικό – με τονισμό της ορθόδοξης παράδοσης, πολιτισμικό, βιβλικό ή κατ’ άλλους να παραμείνει ο ομολογιακός του χαρακτήρας. Ωστόσο, η ποιότητα του διαλόγου – όταν και εφόσον πρόκειται για διάλογο – είναι μάλλον αποθαρρυντική για τα προϊόντα του και την κατάληξή του. Οι προτάσεις μόνο κατά περίπτωση αντιπαραβάλλονται και συζητούνται. Κυριαρχούν οι καχυποψίες, οι αντιλήψεις συνωμοσίας, οι υποτιμήσεις. Ίσως αυτά να αποτελούν απλώς μια εκδοχή της έλλειψης νοοτροπίας διαλόγου στον τόπο μας. Ίσως πάλι η ευαισθησία

για το μάθημα να εξαντλείται απλώς στη θεώρησή του ως πεδίο άσκησης προσωπικών εμμονών και επίλυσης ιδεολογικών διαφορών, ή και να συνθλίβεται ανάμεσα σε συμπληγάδες δημοσιοϋπαλληλικής βολής, συντεχνιακής αγωνίας και οραματισμών επιστροφής σε εποχές κάποιας ένδοξης μονοφωνίας και ασφάλειας.

Και αυτά σε ένα σκηνικό σχεδόν πλήρους διχασμού των εκπαιδευτικών θεολόγων, που καθιστά ευάλωτη την ίδια την παρουσία του μθήματος στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Μια άλλη παράμετρος που συνήθως αγνοείται στη γενικότερη αυτή συζήτηση αφορά τη δυνατότητα (ή και αδυναμία) της εκκλησιαστικής διοίκησης να προσφέρει κατήχηση στα μέλη της, να τα εισάγει στις αλήθειες της ζωής της.

Στην εκκλησιαστική παράδοση οι Κατηχήσεις εντάσσονταν στην προβαπτισματική προετοιμασία. Η καθιέρωση του νηπιοβαπτισμού αλλά και η συνειδητοποίηση της γενικότερης ανάγκης για τον καταρτισμό των μελών του σώματος φέρνει το ρόλο της κατήχησης σε κεντρική θέση στο πλαίσιο του γενικότερου εκκλησιαστικού σώματος. Βέβαια, οι επιρροές που εκδηλώθηκαν κατά τον 20ό αι. στον τομέα αυτόν μάλλον τον έστρεψαν σε άλλες κατευθύνσεις και εξίσωσαν το όνομα της Κατήχησης στην τρέχουσα αντίληψη με μια διαδικασία πιεστική, ανιαρή και κενολόγο, με τόνους σωφρονιστικούς, εθνικοθρησκευτικούς ή και μεγαλοϊδεατικούς.

Αυτή η κατάληξη οδηγεί σε ορισμένα ερωτηματικά για το είδος, την έκταση και την ποιότητα της κατήχησης που προσφέρεται σήμερα από την ορθόδοξη ελλαδική Εκκλησία. Ερωτηματικά που δύσκολα θα βρουν τις απαντήσεις τους σε κάποιον ευρύτερο δημόσιο διάλογο, τουλάχιστον αντίστοιχο με εκείνον που αναπτύσσεται σχετικά με το Μάθημα των Θρησκευτικών στα σχολεία. Βέβαια, και αυτό είναι κάτι που οφείλουμε να το καταθέσουμε, δεν είναι και λίγες οι Μητροπόλεις ή οι Ενορίες που εκδηλώνουν μια πηγαία ανησυχία για το επίπεδο του κατηχητικού τους λόγου, αλλά και τις δυνατότητες που αυτός διαθέτει και αναμένουν να αξιοποιηθούν, οργανώνοντας συνέδρια και ημερίδες και καλώντας ειδικούς να διαφωτίσουν σχετικά τα μέλη τους.

Συνδέοντας τις δύο δραστηριότητες αυτές, θα διαπίστωνε κανείς τη συμπληρωματικότητά τους. Η θρησκευτική εκπαίδευση παρέχεται από την Πολιτεία και επομένως εμπίπτει στους σκοπούς που αυτή θέτει. Από την άλλη πλευρά, η κατήχηση παραμένει μια αμιγής δυνατότητα του εκκλησιαστικού οργανισμού, η οποία προσιδιάζει στη φύση της και σε τελική ανάλυση συνιστά υποχρέωσή της. Εφόσον η Εκκλησία έχει τους λόγους της να μην είναι ικανοποιημένη με το είδος της κρατικής θρησκευτικής εκπαίδευσης, μπορεί να

αναπτύξει εκείνη τις απαραίτητες δομές και προϋποθέσεις που θα θεραπεύσουν τις ελλείψεις που εκτιμά πως υφίστανται. Όπως είχε πει κάποτε κατ' αναλογία ο αείμνηστος Παναγιώτης Νέλλας στον μακαριστό Μητροπολίτη Δημητριάδος τότε (και κατόπιν Αρχιεπίσκοπο Αθηνών) Χριστόδουλο, «αν η αρμοδιότητα της προπαγάνδας δεν παρέχεται νομοθετικά, πώς είναι δυνατό το χρέος του ευαγγελισμού να αναμένει νομοθετήματα;»[1]. Έτσι μπορεί να αμβλυνθεί η διαφαινόμενη πόλωση μεταξύ κράτους και εκκλησίας σχετικά με τη μορφή και το περιεχόμενο του μαθήματος των Θρησκευτικών. Και κατά πώς το θέτει ο π. Θεοδόσιος Μαρτζούχος, αρχιμανδρίτης στην Πρέβεζα: «αντί λοιπόν να αντιδικούμε με το κράτος ας το αφήσουμε στην πορεία μόρφωσης των πολιτών του με γενικές γνώσεις (ανάμεσα στις οποίες είναι και οι θρησκευτικές) και ας ανασκουμπωθούμε να αποσαφηνίσουμε και να θεραπεύσουμε τις δικές μας εσωτερικές εκκρεμότητες και πληγές»[2].

[Συνεχίζεται]

[1] Βλ. *Σύναξη* 14 (Απρ. – Ιούν. 1985) 87-90.

[2] «Σχολεία, θεολόγοι, διοίκηση της Εκκλησίας, κατήχηση...», http://www.enoriako.info/index.php?option=com_content&view=article&id=648:σχολεια,-θεολογοι,-διοικηση-της-εκκλησιας,-κατηχηση&catid=136&Itemid=733.